Eğitim Sosyolojisi

Editörler:
Prof. Dr. Erdoğan KÖSE
Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ

7. Baskı

PEGEM AKADEMİ

Editörler: Prof. Dr. Erdoğan KÖSE - Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ

EĞİTİM SOSYOLOJİSİ

ISBN 978-625-8325-10-2

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2022, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere http://pegem.net adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Eylül 2018, Ankara
7. Baskı: Haziran 2022, Ankara

Yayın-Proje: Nisanur Uzunlu
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım AŞ
Saray Mah. 126. Cad. No: 20/A
Kazan/ANKARA
Tel: (0312) 802 00 53-54

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Çağımız sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik değişmelerin hızlı bir şekilde cereyan ettiği ve bu değişmelerden toplumların aşırı derecede etkilendiği bir süreci yaşamaktadır. Ancak çoğu zaman bu değişmelerin toplumları refaha götürecek, hayat standartlarını yükseltecek ilerlemeler olduğunu öne sürmek oldukça zordur. Bu durum bazı toplumları dünyaya egemen olma gibi bir hırsla hareket etmeye yönlendirmektedir. Dünyanın yaşanabilir bir gezegen olabilmesi, toplumların sağlıklı olarak gelişmelerine ve bu da her yönüyle nitelikli bireyler yetiştirmelerine bağlıdır. Bu da günümüzde eğitimin önemini bir kat daha arttırmıştır.

Ayrıca temel toplumsal kurumlar -aile, eğitim, din, ekonomi, siyaset- geçmişte ve günümüzde toplumsal hayatı sürdüren fertlerin ihtiyaçlarını gidermek için var olagelmişlerdir. Her toplumda temel evrensel sosyal ihtiyaçları karşılamaya yönelik olan bu kurumların işleyiş biçimleri her toplumda farklılık göstermektedir. Bu nedenle toplumda meydana gelen her türlü değişme ve gelişmeler bütün sistemleri etkilediği gibi eğitim sistemlerini de etkilemektedir.

Günümüzde her bilim dalında olduğu gibi eğitim biliminin de alt alanları mevcuttur. Bu alt alanlar daha çok eğitimin diğer bilimlere ilişkilerinin sonucu ortaya çıkan ara bilim dallarıdır. Bu ara bilim dallarında birisi olan Eğitim Sosyolojisi, sosyoloji ile eğitimin ilişkisinden doğmuştur. Aynı zamanda bu alana eğitimin sosyal temelleri alanına da denilmektedir. Eğitimin sosyal temelleri çerçevesinde hazırlanmaya özen gösterilen bu eser, eğitim fakültelerinde, yeni programa göre her bölüm veya ana bilim dalı için zorunlu ders olarak okutulması öngörülen "Eğitim Sosyolojisi" dersi için yazılmıştır. Bu anlamda bu kitap, YÖK'ün kur tanımına uygun olarak hazırlanmıştır. Eserin elden geldiğince öğretici olmasına ve konuların anlaşılır bir dille ifade edilmesine çalışılmıştır. Bunun yanında akademik ve popüler sahada çalışmalar yapacak araştırmacılara katkı sağlayacak bir özelliğe de sahip olmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca eserin geliştirilmeye, yenilenmeye veya güncellenmeye her zaman ihtiyaç duyduğu da unutulmamalıdır. Bunun için yapılacak eleştiriler, kitabın geliştirilmesine de katkı sağlayacaktır.

Bu eserin oluşturulmasında çok kısa zaman diliminde bütün işlerini bırakıp üzerine düşeni yapmakta özveriyle çalışan bölüm yazarı akademisyen arkadaşlarımıza müteşekkiriz. Ayrıca kitabın yayına hazırlanmasında ve basılmasında büyük emekleri olan PEGEM Akademi çalışanlarına teşekkürü borç biliriz. Bunun yanında bu kitabı kaynak kitap olarak okutacak değerli öğretim elemanlarına ve içindeki bilgilerden yararlanacaklarını ümit ettiğimiz sevgili öğretmen adaylarına da teşekkür ederiz.

Erdoğan KÖSE - Salih Zeki GENÇ

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

BÖLÜM 1: SOSYOLOJİNİN TEMEL KAVRAMLARI VE SOSYOLOJİ BİLİMİ
Prof. Dr. Erdoğan KÖSE
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Doç. Dr. Miray DAĞYAR
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0002-7129-9236

BÖLÜM 2: SOSYOLOJİNİN ÖNCÜLERİ VE EĞİTİM GÖRÜŞLERİ TEMEL SOSYOLOJİK TEORİLERİN EĞİTİM YAKLAŞIMLARI
Prof. Dr. H. Hüsnü BAHAR
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0003-0061-3344

BÖLÜM 3: EĞİTİM VE TOPLUM
Prof. Dr. Rüştü YEŞİL
Sakarya Üniversitesi Hendek Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0002-8839-0431

BÖLÜM 4: EĞİTİM SOSYOLOJİSİNİN KONUSU, KAPSAMI VE ÖZELLİKLERİ
Doç. Dr. Ramazan ÖZBEK
İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0002-6228-1624
Dr. Öğr. Üyesi Ezlam SUSAM
İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0002-8942-7590

BÖLÜM 5: TÜRKİYE'DE EĞİTİM SOSYOLOJİSİNİN GELİŞİMİ
Prof. Dr. Durmuş KILIÇ
Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0002-1217-1945

BÖLÜM 6: KÜLTÜR VE EĞİTİM
Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0002-6839-8284

BÖLÜM 7: SOSYAL SÜREÇLER VE EĞİTİM
Dr. Öğr. Üyesi Gizem ENGİN
Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0003-2532-8136

BÖLÜM 8: SOSYAL KURUMLAR VE EĞİTİM
Prof. Dr. H. Hüseyin ÖZKAN
Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0001-5249-1444

BÖLÜM 9: SOSYAL, KÜLTÜREL VE AHLAKİ BİR KURUM OLARAK OKUL
Prof. Dr. Erdal BAY
Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi
ORCID No: 0000-0002-4452-9067
Doç. Dr. Bülent DÖŞ
Gaziantep Üniversitesi Nizip Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0002-8000-9595

BÖLÜM 10: EĞİTİMDE EŞİTSİZLİKLER: EĞİTİMDE FIRSAT VE İMKÂN EŞİTLİĞİ
Doç. Dr. Oğuz GÜRBÜZTÜRK
İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi
ORCID No: 0000-0002-9950-3139

İÇİNDEKİLER

Ön Söz iii
Bölümler ve Yazarları v

1. BÖLÜM
SOSYOLOJİNİN TEMEL KAVRAMLARI VE SOSYOLOJİ BİLİMİ

Giriş 2
Temel Kavramlar 3
- Sosyoloji (Toplumbilim) 3
- Toplum 3
- Sosyal Yapı 4
- Sosyal Olay 5
- Sosyal Olgu 6
- Toplumsal Davranış 6
- Toplumsal Kurum 7
- Toplumsal Grup 8
- Statü 8
- Toplumsal Rol 8
- Değer 9
- Norm 10
- Toplumsallaşma (Sosyalleşme) 10
- Cemaat 11
- Cemiyet 11
- Millet 12
- Kalabalık 12
- Halk 12

Bilim Olarak Sosyoloji 12
- Sosyolojinin Konusu 12
- Bilim 13
- Sosyolojide Bilimsel Yöntem 14
- Sosyolojinin Bilimsel Yöntem İlkeleri 14
- Sosyolojide Bilimsel Araştırma 15
- Sosyolojide Kullanılan Yöntemler 17
- Araştırma Etiği 23

Kaynakça 24

2. BÖLÜM
SOSYOLOJİNİN ÖNCÜLERİ VE EĞİTİM GÖRÜŞLERİ TEMEL SOSYOLOJİK TEORİLERİN EĞİTİM YAKLAŞIMLARI

Giriş....26
Sosyolojinin Öncüleri ve Eğitim Görüşleri....26
İbn-i Haldun (1332-1406)....27
Saint Simon (1760-1825)....28
Auguste Comte (1798-1857)....29
Herbert Spencer (1820-1903)....30
Karl Marks (1818-1883)....31
Emile Durkheim (1858-1917)....32
Max Weber (1864-1920)....34
Ferdinand Julius Tönnies (1855-1936)....35
Vilfredo Pareto (1848-1923)....36
Temel Sosyolojik Teoriler ve Eğitim Yaklaşımları....37
İşlevselcilik (Fonksiyonalizm)....37
Yapısalcılık (Strüktüralizm)....39
Çatışma Kuramı....41
Eleştirel Kuram....42
Sembolik Etkileşimcilik....44
Fenomenoloji....46
Etnometodoloji....47
Kaynakça....49

3. BÖLÜM
EĞİTİM VE TOPLUM

Giriş....52
"Ben"den "Biz"e Geçiş: Eğitim....53
Bir Kavram Olarak "Toplum" ve "Eğitim"....54
Toplum-Eğitim İlişkisi....56
Toplumsal Bir Kurum Olarak Eğitim....57
Eğitimin Toplumsal İşlevleri....57
Eğitimin Toplumsal Dinamikleri....60
Eğitim Amaçlı Toplumsal Kurumlar....63
Eğitim Amaçlı Toplumsal Bir Kurum Olarak "Aile"....63
Eğitim Amaçlı Toplumsal Bir Kurum Olarak Okul....64
Eğitim Amaçlı Bir Kurum Olarak Toplum....64
Okul ve Toplum....65
Eğitim Toplumu Modeli: Okul....66

Okul Toplumu....67
Okulun Karakteristiği: Sınıflar....73
Kaynakça....74

4. BÖLÜM
EĞİTİM SOSYOLOJİSİNİN KONUSU, KAPSAMI VE ÖZELLİKLERİ

Giriş....76
Sosyoloji Eğitim ve Eğitim Sosyolojisi Kavramları....76
Sosyoloji....76
Eğitim....77
Eğitim Sosyolojisi....79
Eğitim Sosyolojisinin Konusu....80
Eğitim Sosyolojisi ve Eğitsel Sosyoloji....81
Yapısal-Fonksiyoncu Eğitim Sosyolojisi....82
Bilgi Sosyolojisi, Fenomenolojik Sosyoloji ve Eğitim Sosyolojisi Bağlantıları....84
Eğitim Sosyolojisinin Kapsamı ve Amacı....86
Eğitim Sosyolojisinin Önemi....87
Eğitim Sosyolojisinin Diğer Bilimlerle İlişkisi....89
Antropoloji ve Eğitim Antroplojisi....90
Sosyoloji ve Eğitim Sosyolojisi....90
Psikoloji ve Eğitim Psikolojisi....90
Ekonomi ve Eğitim Ekonomisi....91
Eğitim Sosyolojisinin Özellikleri....91
Toplumsal Gelişme Aracı....91
Eğitim Amaçlarının Karşılaştırılmasının Temeli....91
Uygulamalı Sosyoloji....92
Sosyalleşme Sürecinin İncelenişi....92
Eğitimcilerin Eğitimi....92
Eğitim Toplum Çevre Etkileşiminin İncelenmesi....93
Kaynakça....94

5. BÖLÜM
TÜRKİYE'DE EĞİTİM SOSYOLOJİSİNİN GELİŞİMİ

Giriş....96
Toplumcu Görüşü Savunan Eğitimciler....97
Emrullah Efendi (1858-1914)....97
Ziya Gökalp (1876-1924)....98
İsmail Hakkı Baltacıoğlu (1886-1978)....101
Mümtaz Turhan (1908-1969)....102

Nurettin Topçu (1909-1975) ... 105
Bireyci Eğitimi Savunan Eğitimciler ... 106
Ethem Nejat (1882-1921) ... 106
Sati Bey (1879-1968) ... 107
Prens Sabahattin (1877-1948) ... 109
Abdullah Cevdet (1869-1932) ... 110
Uygulayıcı Görüşler ... 111
İsmail Hakkı Tonguç (1893-1960) ... 111
Türkiye'de Örgün Eğitim Programlarında Eğitim Sosyolojisi ... 112
Kaynakça ... 114

6. BÖLÜM
KÜLTÜR VE EĞİTİM

Giriş ... 116
Kültür Nedir ... 116
Ziya Gökalp'te Kültür Kavramı ... 118
Kültürün Temel Özellikleri ... 118
Kültüre İlişkin Temel Kavramlar ... 119
Kültürel Gecikme ... 119
Alt Kültür ... 120
Kültürel Yozlaşma ... 120
Kültür Şoku ... 120
Kültür Emperyalizmi ... 120
Kültür Eğitim İlişkisi ... 121
Eğitimin Kültürel Görevi ... 121
Kültür-Eğitim İlişkisinin Konuları ... 122
Çokkültürlülük ... 122
Çokkültürlülüğe Farklı Bakış Açıları ... 125
Çokkültürlülük ve Eğitim ... 126
Çokkültürlü Eğitimin Temel İlkeleri ... 129
Çokkültürlü Eğitimin Amaçları ... 130
Çokkültürlü Öğretmen ... 131
Kaynakça ... 135

7. BÖLÜM
SOSYAL SÜREÇLER VE EĞİTİM

Giriş ... 140
Sosyalleşme Süreci ve Eğitim ... 140
Sosyalleşme Türleri ... 142

Sosyalleşmenin Önündeki Engeller 142
Toplumsal Tabakalaşma 144
Tabakalaşma Çeşitleri 145
Sosyal Hareketlilik 149
Sosyal Hareketlilik Tipleri 149
Küresel ve Toplumsal Tabakalaşma 151
Sosyal Değişme 152
Toplumsal (Sosyal) Değişmeyle İlgili Bazı Kavramlar 152
Toplumsal Değişmeyi Doğuran Faktörler 154
Sosyal Değişme Tipleri 158
Kaynakça 159

8. BÖLÜM
SOSYAL KURUMLAR VE EĞİTİM

Giriş 162
Sosyal Kurumların Özellikleri ve İşlevleri 163
Sosyal Kurumların Önemi 163
Sosyal Kurumların Özellikleri 165
Sosyal Kurumların İşlevleri 166
Sosyal Kurumların Türleri 168
Aile 168
Bir Sosyal Kurum Olarak Eğitim 172
Bir Sosyal Kurum Olarak Ekonomi 174
Bir Sosyal Kurum Olarak Siyaset 176
Bir Sosyal Kurum Olarak Din 178
Bir Sosyal Kurum Olarak Hukuk 180
Bir Sosyal Kurum Olarak Medya 183
Kaynakça 188

9. BÖLÜM
SOSYAL, KÜLTÜREL VE AHLAKİ BİR KURUM OLARAK OKUL

Giriş 190
Okulun Tanımı 190
Okulun Gerekliliği ve Önemi 191
Sistem Olarak Okul 192
Okulun İşlevleri Üzerine Teoriler 194
İşlevselci Teori (Fonksiyonalist Yaklaşım) 194
Çatışmacı Teori 195

Sembolik Etkileşimci Teori 196
Eleştirel Teori 197
Okulun İşlevleri 198
Entelektüel İşlev 198
Politik İşlev 199
Ekonomik İşlev 199
Sosyal-Kültürel İşlev 199
Sosyal İşlevler Bağlamında Okul 200
Okulların Birincil Sosyal İşlevleri 200
Okulların İkincil Sosyal Kültürel İşlevleri 204
Ahlaki Bir Kurum Olarak Okul 206
Kaynakça 208

10. BÖLÜM
EĞİTİMDE EŞİTSİZLİKLER: EĞİTİMDE FIRSAT VE İMKÂN EŞİTLİĞİ

Giriş 210
Eğitimde Eşitsizlikler 210
Eğitimde Fırsat ve İmkân Eşitliği 213
Eğitimde Fırsat ve İmkân Eşitliğini Etkileyen Faktörler 215
Ekonomik Faktörler 215
Coğrafi Faktörler 216
Toplumsal Faktörler 216
Siyasal Faktörler 219
Eğitimde Fırsat ve İmkân Eşitliği ile İlgili Türkiye ve Dünyadaki Düzenlemeler 219
Türkiye'deki Düzenlemeler 219
Dünyadaki Düzenlemeler 221
Sonuç 221
Kaynakça 222

Yazarlar Hakkında 223

1. BÖLÜM

SOSYOLOJİNİN TEMEL KAVRAMLARI VE SOSYOLOJİ BİLİMİ

Prof. Dr. Erdoğan KÖSE
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. Miray DAĞYAR
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Kazanımlar

Bu üniteyi çalıştıktan sonra öğrenciler;

1. Eğitim sosyolojisinin temel kavramlarını tanımlar.
2. Sosyolojinin nasıl bir bilim olduğunu kavrar.
3. Sosyolojinin bilimsel yöntem ilkelerini açıklar.
4. Bilimsel araştırma sürecinin aşamalarını öğrenir.
5. Sosyolojinin bilgi toplama yöntemlerini açıklar.
6. Geçerlik ve güvenirlik kavramlarını açıklar.
7. Araştırma sürecinde uyulması gereken etik kuralları sıralar.

GİRİŞ

Eğitim sosyolojisi, sosyoloji bilimi ile eğitim biliminin ilişkisinden doğan bir ara bilim dalıdır. Kısaca eğitim toplumsal nitelikli sorunlarıyla uğraşan bir disiplindir. Zaten eğitimin kendisi toplumsal (sosyal) bir kurumdur. Çünkü bireylerin gelişimini, yetişmesini sağlamayı amaçlayan bir bilim dalıdır. Ayrıca eğitimin en önemli kurumu olan okul somut bir sosyal kurumdur. Okulda öğrenciler, öğretmenler, memurlar, yöneticiler, veliler ve okulun içinde bulunduğu mahalleliden oluşan bir sosyal ilişkiler ağı bulunmaktadır. Bu da okul denilen kurumun sosyal bir kurum olduğunu ve sosyal ilişkiler bağlamında yürütüldüğünü göstermektedir.

Eğitim sosyolojisinin incelenebilmesi, irdelenebilmesi için sosyoloji ve eğitim bilimlerinin yüzeysel de olsa incelenmesi ve anlaşılması gerekir. Bu anlamda öncelikle sosyoloji bilimi, onun eğitim sosyolojisini de doğrudan ilgilendiren temel kavramları ve sosyolojinin bilim olarak özellikleri, bu bölümde ele alınacaktır.

Sosyolojinin temel kavramları, aynı zamanda eğitim kurumlarının oluşmasında, sisteminin kurulmasında ve temel yapısının oluşturulmasında da temel taşı olan kavramlardır. Örneğin, bir okul kurulurken statülerin belirlenmesi, rollerin dağıtılması, hiyerarşinin oluşturulması, okul kültürünün ve değerlerinin belirlenmesi, o okulun sağlam bir sosyal kurum olacağını gösterir. Yani sosyal bir kurum olan okulun kurumsallaşmasında sosyolojinin kavramlarından yararlanılmaktadır.

Bunun yanında sosyolojinin bilimsel olarak elde ettiği bilgiler, eğitimin sosyal nitelikli problemlerinin çözümünde de kolaylıkla kullanılmaktadır. Çünkü eğitimin sosyal nitelikli sorunları, toplumdaki sorunlarla büyük oranda benzerlikler göstermektedir. Örneğin, bir eğitim kurumundaki öğrenciler arasında siyasi görüş ayrılıkları nedeniyle oluşan ve okuldaki eğitim-öğretimi engelleyen olayların çözülmesinde okul yönetimi, toplumda bu tür olayların nasıl çözüldüğünü inceler ve buna göre bu olayları çözme yoluna gider. Bu anlamda eğitim sosyolojisinin sosyal problemlerinin çözülmesinde, sosyoloji okul toplumuna büyük kolaylıklar sağlamaktadır. Eğitim kurumlarının bu kolaylıklardan yararlanabilmesi için, okul yöneticisi olarak yöneticilerin ve sınıf yöneticisi olarak öğretmenlerin sosyoloji bilimini asgari düzeyde bilmeleri gerekmektedir.

1.1 TEMEL KAVRAMLAR

1.1.1. Sosyoloji (Toplumbilim)

Sosyoloji dilimize toplumbilim olarak çevrilmiştir. Günümüzde hem sosyoloji hem de toplumbilim olarak kullanılmaktadır. Latince bir kelime olan sosyoloji, toplum anlamına gelen Socius ile Yunanca bilgi demek olan logos sözcüklerinin birleşmesinden oluşmuştur. Sosyoloji sözcüğünü ilk kullanan Fransız sosyoloğu Auguste Comte (1798 – 1857)'dur (Özkalp, 2017). Aslında sosyoloji veya toplumbilim, toplumun ve toplumsal ilişkilerin bilimsel olarak incelenmesidir. Bilim olarak sosyoloji ise, toplumların meydana gelişini, gelişmesini, toplum içinde farklı kesimlerde görülen sosyal olayları, sosyal kurumları, sosyal ilişkileri, sosyal yapı özelliklerini ve bu yapıda ortaya çıkabilecek değişme eğilimlerini ele alarak inceleyen bir bilim dalıdır (Çelikkaya, 1998: 19). Bu anlamda sosyolojinin konusu; toplum, sosyal olaylar, sosyal kurumlar, sosyal ilişkiler ve sosyal yapıdır.

Sosyoloji için birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şunlardır (http://www.yenifelsefe.com: Özkalp, 2017; Tezcan, 2012; İçli, 2017; Celkan, 1996; Ergün,1992); "sosyoloji insanın toplumsal yaşamının, insan grupları ile toplumlarının bilimsel incelemesidir", "modern toplumlarda insan gruplarının ve toplumsal yaşamın sistematik ve planlı olarak çalışılmasıdır", "insan toplumlarının ve toplumu oluşturan gruplardaki insan davranışının bilimsel olarak incelenmesidir", "sosyoloji, toplumun, toplumsal etkileşimin, bireyle toplum arasındaki ilişkinin, toplumsal kurumların yapılarının ve birbirleriyle ilişkilerinin bilimsel olarak incelenmesidir". Tanımlara bakılırsa, makro düzeyde sosyoloji, toplumların ve toplumsal kurumların yapısını ve değişimini, mikro düzeyde ise toplumsal grupları, gruplar arasındaki etkileşimi, grupla birey ve bireyle birey arasındaki ilişkileri ve toplumsal rolleri inceleyen bir bilim dalıdır. Kısaca yüz yüze etkileşim hâlindeki gündelik davranışların incelenmesine mikro sosyoloji, siyasal sistem ya da ekonomik düzen, din, eğitim, sağlık, politika gibi büyük ölçekli toplumsal kurumların çözümlenmesine ise makro sosyoloji adı verilir (Tezcan, 2012). Sosyoloji, en genel anlamda birden çok kişinin bir arada bulunmasını veya birden çok kişinin birbirleriyle ilişkilerini inceleyen bir bilimdir.

1.1.2. Toplum

Sosyolojinin varlık sebebi veya yegâne konusu olan toplum, bireylerin toplamı demek ya da bir arada bulunan bireylerin toplamı değildir. Toplum, belirli bir kültürü ve bir takım toplumsal kurumları paylaşan insanlar arasındaki ilişkilerden veya bazı ortak (dil, tarih, ülkü, milliyet, bayrak, yurt gibi) noktaları bulunan bireylerden meydana gelir. Başka bir deyişle toplumu oluşturan şey bireylerden